

Enligt sändlista

BILDANDE AV NATURRESERVATET AMMERÅN I STRÖMSUND OCH RAGUNDA KOMMUNER

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Ammerån
Kommuner	Strömsund och Ragunda
Socknar	Hammerdal respektive Borgvattnet, Stugun och Ragunda
Läge, gränser	Reservatet omfattar på "längden" hela den egentliga Ammerån från Solbergsvattnets utlopp till strax uppströms Ammeråns utlopp i Indalsälven. Sträckan är cirka 60 kilometer lång. På "bredden" omfattar reservatet hela vattenområdet med öar. Reservatsgränsen är den gräns för vattendraget som är angiven på den ekonomiska kartan. Följande områden eller anläggningar ingår inte i reservatet: <ol style="list-style-type: none"> 1. Öarna "Häbbersnäset" och "Ön" i Skyttmoselet samt ön "Torholmen" vid Överammer. 2. Befintliga vägar, broar, färjanläggningar luft- och markledningar. 3. Den nedersta delen av Ammerån som påverkas av Indalsälvens vattenreglering.
Kartblad	Gränsen framgår närmare av bifogade kartbilaga. Topografiska kartbladen 195-2, 19 F SO, 195-4, 19 F NO, 196-1, 19 G SV Ekonomiska kartbladen 195 39, 195 49, 195 58, 195 59, 196 04, 196 13, 196 14, 196 20, 196 21, 196 22, 196 23, 196 30 196 31, 695 48, 695 66, 695 68, 695 86
Fastigheter	Se särskild förteckning
Markägare	- " -
Areal	818 ha därav landareal 30 ha

Beskrivning av området - naturförhållanden och naturvärden

Ammeråns vattensystem är Indalsälvens näst största tillflöde. Den rinner upp i Hotagsfjällen med de två källarmarna Storån och Öjån vilka förenar sig i Hammerdalssjön. Denna avvattnas vidare genom Ammerån som mynnar i Indalsälven ca 10 km uppströms Hammarstrand. Vattensystemet har relativt låg sjöprocent och är på långa sträckor ett utpräglat strömvatten. Hela vattendraget är helt opåverkat av vattenkraftsutbyggnad. Ett mindre kraftverk vid Ede vid Hammerdalssjöns utlopp har nyligen städats bort genom Naturvårdsverkets och Länsstyrelsens försorg.

Dräneringsområdet gränsar i väster till de sk förfjällen. Den västra delen tillhör den centraljämtska kambrosilurslätten, den östra hör till bergkullandskapet. Genom detta landskap går flera markerade dalar av genombrottstyp av vilka Ammeråns dalgång är en.

Ammeråns vattensystem är ett av landets få kvarvarande vattendrag med hög buffertkapacitet och omfattar ett väsentligen opåverkat naturområde. Vattensystemet måste anses unikt och av högsta skyddsvärde med sin kombination av geovetenskapligt mycket intressanta terrängformer och den ovanligt vackra landskapsbilden. Det utgör en värdefull överlevnadsrefugie för ett stort antal mycket krävande organismer med avseende på både näring och temperatur. Sjöarna i vattendragets mitt är ovanligt produktiva både vad gäller växter och djur, jämfört med övriga Norrland.

Ammerån hyser stora friluftsvärden. Kanoting och forsränning förekommer givetvis men den största friluftslivsattraktionen är fisket. Harrfisket i Ammerån har få motsvarigheter i landet. Även öringfisket håller mycket hög kvalitet.

Ammerån nedströms Solbergsvattnet flyter igenom en alltmer markerad dalgång. Ån är ca 60 km lång och har en total fallhöjd på 170 m (300-130 m ö h). Älvens karaktär växlar mellan vildmarkspräglade forssträckor och öppna selområden med uppodling och bebyggelse. Från i höjd med Selet till utloppet i Indalsälven går Ammerån genom ett landskap uppbyggt av finsediment med nipor och terrasser. Den längsta forssträckan är Borgforsen. Samma glaci-fluviala stråk som återfinns utefter Storån, Öjån och Hammerdalssjön, följer här dalgången och älven. I norr har det karaktär av flack dalfyllnad, vid Skyttmoselet bildar det en lång grusås i selet med flacka sandfält längs dalsidorna. Nedströms Selsålandet finns en flack dalfyllnad över vilken bitvis en imponerande rullstensås höjer sig.

I nedre delen av Ammerån har det glaci-fluviala materialet karaktär av flacka randdeltabildningar med bitvis markerade åsryggar. Isälvs materialet är på många ställen täckt av marina sediment avlagrade i en havsvik som sträckte sig upp till i höjd med Selet, där

högsta kustlinjen ligger på 234 meter över havet. Ammerån har skurit ut terrasser på olika nivåer i sedimenten och på flera ställen förekommer nipur.

Tack vare de kalkhaltiga bergarterna i området har Ammeråns vatten ett högt pH och stor buffertkapacitet. Detta har gett upphov till ett mycket rikt växt- och djurliv både i själva vattendraget och omgivningarna. Vattnen omges till större delen av barrblandskog, vanligen av frisk ristyp. Myrarna är oftast relativt små och många är dikade. Både rikkärr och extremrikkärr är vanliga. Här finns en rik orkidéflora och t ex flugblomstret når här sin nordgräns i landet. I Ammeråns flora möts arter med helt olika utbredningsmönster, t ex skogstry och brakved som är östliga arter, kransrams, stormhatt och tolta som är västliga samt olvon och getrams vilka är mer sydliga. Längs denna sträcka finns även en god bäverstam och produktionen av laxfiskar är stor.

Ammerån har hög vattenkvalitet med god buffertförmåga. Därigenom har den, särskilt i den långa forssträckan i dess nedre del, en hög bottenfaunaproduktion. Totalt sett domineras bottenfaunan av nattsländor, framförallt släktena *Hydropsyche*, *Cheumatopsyche* och *Arctopsyche*. Dessutom ingår en rad försurningskänsliga arter, bl a dagsländorna *Ephemerella ignita*, *Caenis rivulorum*, *Ephemerella danica* och bäckslandan *Dinocras cephalotes*. Snäckor som *Lymnea peregra* och *Gyraulus acronicus* samt musselsläktena *Sphaerium* och *Pisidium*, alla kännetecknande för välbuffrade vattendrag, förekommer också. Den höga bottenfaunaproduktionen möjliggör höga tätheter av fisk, framförallt harr.

Liksom de allra flesta andra större vattendrag i länet har Ammerån nyttjats som flottled under lång tid. Flottningen påbörjades i begränsad omfattning redan på 1700-talet och tog ordentlig fart under 1800-talet. År 1914 blev ån allmän flottled och år 1969 avslutades flottningsepoken. Mängder av anordningar och åtgärder för flottningen utfördes genom åren för att underlätta verksamheten. En stor del avvecklades strax efter att flottningen upphörde. I dag minner framför allt de gamla kilstensbryggorna om denna epok.

Litteratur mm i urval

1. Tage Roos: Ammerån och Solbergsvattnet. Särtryck ur Sveriges Naturs Årsbok 1956.
2. Lars Dahlborg och Gösta Olsson: Ammerån och Fänriksfjärden och Solbergsvattnet. Naturinventering. Länsstyrelsen Serie A 1975:2.
3. Landskapslaget AB 1977: Ammeråns vattensystem. Länsstyrelsen Serie A, Nr 9 1978.
4. Ammerån - inventering av fornlämningar. Länsstyrelsen 1983:6.

5. Lars Paulsson 1985: Fritidsfisket i Ammerån. Ekonomiska och sysselsättningsmässiga effekter.
6. Ragunda kommun 1989-02-23: Översiktsplan för Ammeråns dalgång.
7. Fiske, skogsbruk och vattendrag - nyttjande i ett uthålligt perspektiv, Ammeråprojektet 1999, redaktör Ingemar Näslund.

Ärendets beredning

Frågan om att bevara Ammerån har varit aktuell under många år. Huvuddragen i den tidigare hanteringen framgår av bifogad historik. Därefter har ärendet slutgiltigt remitterats till berörda sakägare m fl. Samtliga som yttrat sig har tillstyrkt förslaget såsom berörda kommuner, skogsvårdsstyrelsen och Statens Fastighetsverk. Enda undantaget är SCA Skog AB som tidigare ställt sig positiv till en reservatsbildning men sedan avstyrkt i sitt senaste yttrande. Bakgrunden till avstyrkan är att företaget befarar att reservatet kan få negativa och svåröverskådliga konsekvenser för hela skogsbruket inom Ammeråns tillrinningsområde bland annat mot bakgrund av bestämmelserna kring Natura 2000 enligt 7 kap 27 § miljöbalken och att företaget bedömer att behovet av rättsligt skydd för Ammerån redan är tillgodosett.

Länsstyrelsen finner ändå att ett reservatsbeslut är välmotiverat framför allt med hänsyn till vattendragets utomordentligt stora naturvärdsvärden. De övriga motiven är i korthet följande:

- Vattendraget får en högre status.
- Flera olika administrativa beslut ger ett säkrare skydd.
- Möjligheter finns att genomföra positiva åtgärder för friluftslivet (7 kap 6§ miljöbalken).
- Statliga medel kan erhållas för vård och förvaltning.

Länsstyrelsens beslut

Det beskrivna området som avgränsas på bifogade kartor bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas och vårdas i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer och tillgodose behov av områden för friluftslivet. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara **Ammerån**.

I detta beslut har Länsstyrelsen beaktat de grundläggande bestämmelserna för hushållning med mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken. Länsstyrelsen finner att detta beslut om naturreservat stämmer väl överens med dessa bestämmelser. Det kan framhållas att hela området är av riksintresse för såväl naturvärden som friluftslivet (3 Kap. 6 § miljöbalken). Hela Ammerån omfattas även av de särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet, som innebär att vattenkraftverk,

vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras (4 kap. 6 § miljöbalken). Vidare är området Skyttmon - Selet samt området kring Ammeråns mynning i Indalsälven av riksintresse för kulturminnesvården (3Kap. 6 § miljöbalken).

Ammerån ingår dessutom i det europeiska nätverket av värdefulla naturområden - Natura 2000. Bestämmelserna härom - det s.k. Art- och habitatdirektivet - återfinns numera i 7 kap. 27 § punkt 2, i miljöbalken. Enligt direktivet utgörs naturtypen "naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ (Kod nr 3210)".

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara en oreglerad älv och dess olika naturtypers ekosystem och naturliga processer samt att bevara dess orörda karaktär i väsentligen orört och ostört tillstånd för framtiden. Ändamålet är även att - inom ramen för detta ändamål - ge möjlighet till friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur.

Ändamålet skall tryggas genom att

- Vattendraget så långt möjligt lämnas orört och ostört i sin helhet med undantag för biotopvårdande åtgärder samt åtgärder för att bibehålla kulturlämningarna i området från bland annat flottningsepoken.
- Skogen på öarna lämnas till fri utveckling.
- Friluftslivet kanaliseras varvid särskilda anordningar för fiske och annat friluftsliv samt turism utförs utan att områdets naturvärden skadas.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 7 kap. 5 §, 6 § och 30 § miljöbalken jämfört med 22 § förordning om områdesskydd enligt miljöbalken, vilka anges nedan.

Nedanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder mot

- skötsel underhåll och nyttjande av befintliga vägar, broar, färjanläggningar, luft- och markledningar
- åtgärder enligt skötselplan
- det kan även noteras att reservatsbestämmelserna inte berör någon jakt- eller fiskerätt

Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. Uppföra helt ny byggnad eller anläggning.
2. Bedriva täkt av berg, sten, grus eller torv.
3. Borra, spränga, gräva, schakta, utfylla eller tippa.
4. Dika, dämna eller vidta vattenreglering.
5. Fälla växande eller döda träd, upparbeta vindfällan eller vidta någon skogsvårdsåtgärd.

6. Plantera in för trakten främmande växt eller djurart.
7. Använda kemiska bekämpningsmedel på land eller i vatten.
8. Utan länsstyrelsens tillstånd sprida ut kalk på land eller i vatten.

Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen

1. Utmärkning och information om reservatet.
2. Biotopvårdande åtgärder för biologisk mångfald efter särskild prövning.

Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. Klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 meter.
2. Göra åverkan på mark eller växtlighet, torrträd och vindfällen inräknade.

Föreskrifter enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltningen m.m. som framgår av bifogad skötselplan.

Övrigt

Enligt 27 § verksförordningen skall Länsstyrelsen göra en konsekvensutredning över de föreskrifter som riktar sig mot allmänheten vid bland annat naturreservatsbildning. Länsstyrelsen finner att de aktuella föreskrifterna endast innebär en marginell begränsning för allmänheten.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, miljödepartementet, se bilaga.

Kungörelsedelgivning skall ske enligt 17 § delgivningslagen.

I handläggningen av detta ärende har förutom undertecknade även länsantikvarie Kjell-Åke Aronsson, enhetschef Sven-Ola Öhlund,

Länsstyrelsen
Jämtlands län
Naturvård

avdelningsdirektör Bengt Ekendahl, länsarkitekt Kaj Wejander och
jurist Jon Ericsson deltagit.

Maggi Mikaelsson

Olof Ternström

Bilagor

1. Skötselplan
2. Kartbilaga
3. "Historik" kring Ammerån mm
4. Hur man överklagar

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET AMMERÅN

Skötselplanen omfattar dels denna textdel, dels den kombinerade besluts- och skötselplanekartan. Planen upprättades år 2002.

Disposition och skötsel av mark och vatten

Skogsmarken

Beskrivning: Hela reservatets landområde utgörs av i huvudsak skogklädda öar.

Mål: Urskog.

Riktlinjer och åtgärder: Skogen lämnas till fri utveckling.

Anmärkning: Öarna Häbbersnäset och Ön i Skyttmoselet samt ön Torholmen vid Överammer ingår inte i reservatet.

Vattenområdet

Beskrivning: Vattendraget omfattar såväl sjöar, sel som strömmande partier.

Mål: Naturligt strömmande vattendrag.

Riktlinjer och åtgärder: Inga åtgärder vidtas med undantag för åtgärder får utföras för biologisk mångfald inklusive fisket. Dessa åtgärder kan även betraktas som en efterbehandling eller återställning efter tidigare flottledsrensningar. Det är dock önskvärt att vissa lämningar från flottningsepoken bevaras för framtiden. Eventuella biotopvårdande åtgärder skall utföras enligt en särskild plan som godkänts av länsstyrelsen. Sådana åtgärder syftar i första hand till att:

- Skapa ett ökat vattendjup.
- Skapa lägre och mer varierad strömhastighet.
- Skapa en större produktionsyta.

Anordningar för rekreation och friluftsliv

Tillgänglighet - friluftsanordningar -information

Beskrivning: I direkt anslutning till reservatet finns tillfartsvägar, parkerings-, informations- och rastplatser.

Mål: Reservatet skall vara lättillgängligt för friluftslivet.

Riktlinjer och åtgärder: Befintliga anordningar upprustas och underhålls efter godkännande av berörda markägare

Renhållning

Berörd kommun svarar för
sophämtning från särskilda
uppsamlingsställen.

Information

Informationsskyltar sätts upp i anslutning till vindskydden samt vid
lämpliga väg- och stigkorsningar.

Utmärkning av reservatets gräns

Någon särskild utmärkning av naturreservatets gräns skall inte utföras.
Information om gränsen görs på informationstavlor.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Bekostas av staten:

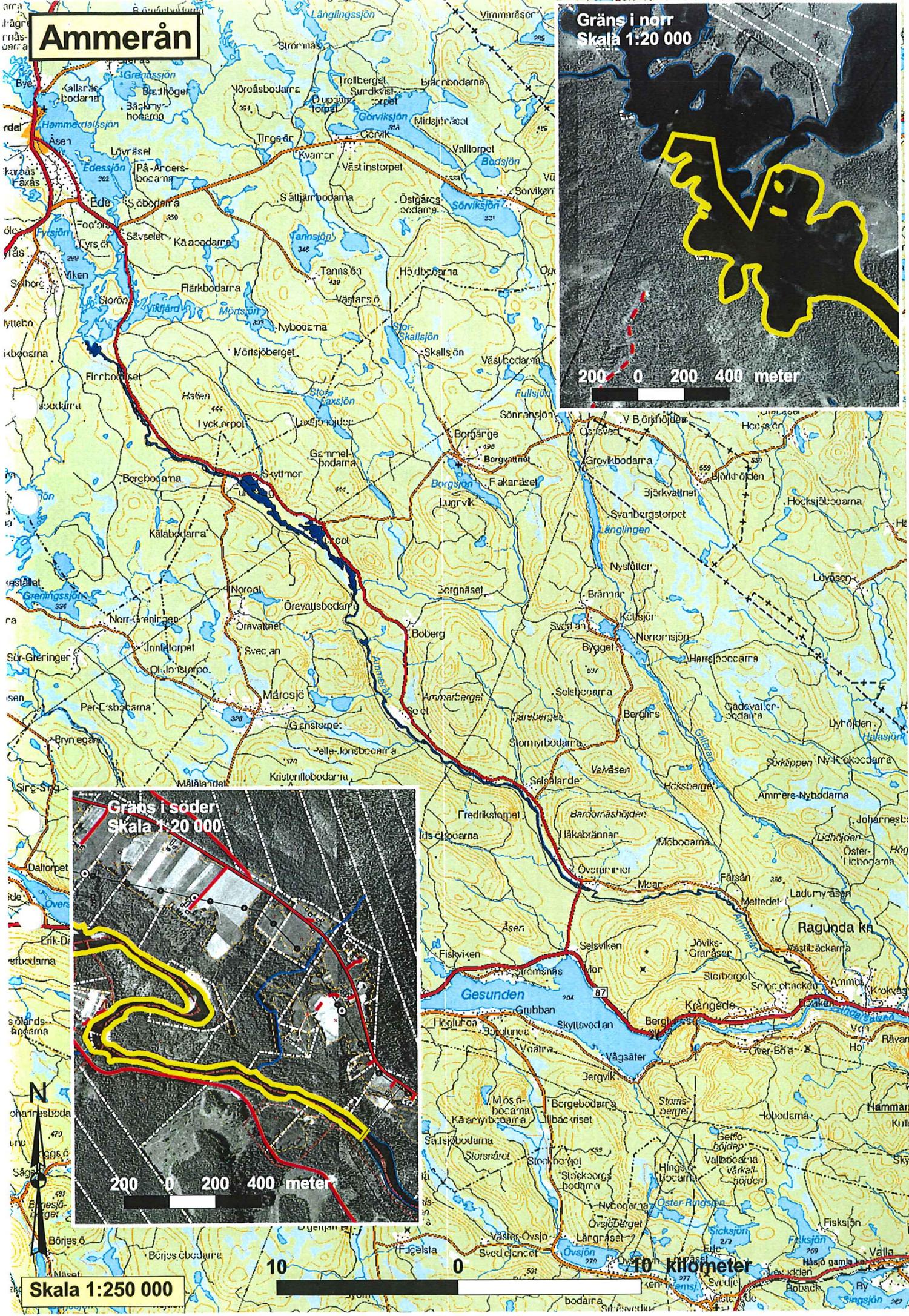
Framställning och utplacering av
informationsskyltar samt tillsynen.

Bekostas av kommunen:

Sophämtning

Eventuella biotopvårdsåtgärder får finansieras i särskild ordning.

Ammerån

Gräns i norr
Skala 1:20 000

200 0 200 400 meter

Gräns i söder
Skala 1:20 000

200 0 200 400 meter

Skala 1:250 000

10 0 10 kilometer

Lite "historik" kring Ammerån

1974-05 SOU 1974:22 Vattenkraft och miljö: Ammerån klassas i högsta bevarandeklass från såväl vetenskaplig naturvårdssynpunkt som för det rörliga friluftslivet, med undantag för sträckan nedströms Överammer.

1985-01-03 Ansökan av Anders Jönsson m.fl. om lämpliga skyddsåtgärder för Ammerån.

1985-02-20 Ragunda kommun beslutar att avvakta ytterligare besked om Ammerån innan kommunen tar ställning till ansökan ovan.

1985-04-16 Informationssammankomst rörande planerad överledning av Ammeråns vatten från Överammer till Gesunden samt tillbyggnad av Krångede och Gammelänge kraftverk.

1986-05-13 Ragunda kommunfullmäktige säger nej till överledning av Ammerån.

1987-03-26 Ragunda kommunfullmäktige beslutar att hemställa hos Länsstyrelsen om förordnande enligt naturvårdslagen för Ammerån enligt följande:

dels en närmare utredning om skydd enligt 7§ naturvårdslagen

dels snarast ett skydd enligt 11§ naturvårdslagen (interimistiskt skydd under tre år).

1987-06-22 Länsstyrelsens styrelse:

1. Beslutar att frågan om naturreservat för Ammerån närmare bör utredas
2. Avslår ansökan om skydd enligt 11§ naturvårdslagen för Ammerån
3. Avstyrker ansökan om överledning av Ammerån i yttrande till Kammarkollegiet.

1988-03-10 Utkast till beslut om bildande av naturreservatet Ammerån, Strömsunds och Ragunda kommuner.

1988-10-21 Principförslag till beslut om bildande av naturreservat för Ammerån i Strömsunds och Ragunda kommuner. Förslaget utgör bilaga eller komplement till översiktsplanen.

1989-02-23 Kommunfullmäktige i Ragunda kommun antar översiktsplan för Ammeråns dalgång.

1989-02-27 Länsstyrelsens styrelse avstyrker Bålforsens kraft AB:s ansökan om överledning av vatten från Ammerån till Indalsälven i yttrande till Regeringen, Miljödepartementet.

1990-01-25 Riksdagsmotion 1989/90:C 892 Bevarande av Ammerån, av Stina Eliasson.

1990-02-01 Regeringen avslår Bålforsens kraft AB:s ansökan om överledning av vatten från Ammerån till Indalsälven.

1990-07-01 Nedre delen av Ammerån - nedströms Överammer - skyddas mot bland annat vattenöverledning för kraftändamål enligt 3 kap. 6 § naturresurslagen (SFS 1990:237), varigenom hela Ammeråns vattenområde är skyddat enligt denna lag (numera 4 kap. 6 § Miljöbalken).

1991-11-18 och 19 Markägarinformation rörande planerat naturreservat för Ammerån.

1992-01-27 Förslag till bildande av naturreservatet Ammerån i Ragunda och Strömsunds kommuner.

1995-12-18 Utredning angående bildande av naturreservatet "Ammerån". Pilotprojekt rörande avgränsning, skogsskötselåtgärder mm på SCA:s mark, delen Hovdet - Skyttmon (Folke Öhrner, SVS).

1999 Ammeråprojektets slutrapport "Fiske, skogsbruk och vattendrag".

1999 Ammerån föreslås ingå i det europeiska nätverket av skyddade naturområden (NATURA 2000).

2001-02-02 Samråd SVS och SCA om detaljerad skogsbruksplan utmed Ammerån.

2001-04-05 Ansökan av SVS om EU-medel för detaljerad skogsbruksplan utmed Ammerån. Beslut om bidrag 2001-06-12.

2001-04-27 Samråd Ragunda kommun.

2001-12-11 Samråd Strömsunds kommun.

Edeforsen

1992-04-01 Naturvårdsverket inköper Edeforsens kraftverk. Pris: En krona.

1997-12-02 Östersunds tingsrätt, Vattendomstolen ger tillstånd till utrivning av Edefors kraftverk och anläggning av grunddamm ("naturlig" tröskel) vid Hammerdalssjöns utlopp (Lillströmmen).

1999-04-23 Slutbesiktning av grunddammen Lillströmmen.

1999-12-17 Utrivning av Edefors kraftverk i stort genomförd.

2000-06-30 Slutbesiktning av utrivningen av Edefors kraftverk.

Hotagen

1993-03-22 Länsstyrelsens styrelse beslutar inrätta Hotagens naturreservat.